

ĐÀO TẠO NGUỒN NHÂN LỰC CHẤT LƯỢNG CAO Ở VIỆT NAM TRONG BỐI CẢNH HỘI NHẬP

Đoàn Thị Huệ

*Giảng viên lý luận chính trị, Trường Đại học Văn Hiến
Email: huedoan1502@gmail.com*

Tóm Tắt: Nguồn nhân lực đóng vai trò quan trọng trong lực lượng sản xuất, giữ vai trò quyết định trong sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước. Trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế, cùng với sự xuất hiện của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã làm nhiều ngành nghề mới xuất hiện. Việc đào tạo và phát triển nguồn nhân lực nói chung, nguồn nhân lực chất lượng cao nói riêng ở Việt Nam vừa là cơ hội, vừa là thách thức đối với những nhà quản lý, các ngôi trường, trung tâm đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao hiện nay.

Từ khóa: đào tạo, nguồn nhân lực, người lao động.

Nhận bài: 15/06/2022; Phản biện: 20/06/2022; Duyệt đăng: 22/06/2022.

1. Đặt vấn đề

Mỗi một cuộc cách mạng công nghiệp xuất hiện đã làm thế giới có nhiều thay đổi rõ rệt về mọi mặt. Những năm gần đây thế giới đang bước vào cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư (CMCN 4.0), nhiều ngành nghề mới xuất hiện, năng suất lao động tăng nhanh. Phát triển nguồn nhân lực, đặc biệt là nguồn nhân lực chất lượng cao đóng vai trò quan trọng trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước cũng như trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế như hiện nay ở Việt Nam. Trước tác động mạnh mẽ của quá trình hội nhập kinh tế quốc tế và cuộc CMCN 4.0, Đảng và Nhà nước ta đặc biệt coi trọng việc xây dựng và phát triển con người, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng những thay đổi của tình hình đất nước hiện nay, theo kịp xu hướng phát triển của thế giới.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tầm quan trọng của việc phát triển nguồn nhân lực trong thời kỳ đổi mới

Dù đứng dưới góc độ của một nhà nghiên cứu hay một nhà kinh tế học, dù nghiên cứu bất cứ một lĩnh vực nào đi nữa thì chúng ta đều biết rằng con người luôn giữ vai trò quyết định, là chủ thể của mọi hoạt động khác nhau đang diễn ra hàng ngày. Trong sự phát triển của một quốc gia, dân tộc đều cần có sự góp mặt của rất nhiều nguồn lực nhưng trong đó nguồn nhân lực vẫn giữ vai trò quyết định trong việc khai thác, sử dụng và tái tạo những nguồn lực khác, trong đó nguồn nhân lực chất lượng cao quyết định tăng trưởng và phát triển kinh tế - xã hội của mỗi quốc gia qua các giai đoạn nhất định.

Nguồn nhân lực chất lượng cao cấu thành nguồn nhân lực của đất nước, góp phần phát triển kinh tế - xã hội của

mỗi quốc gia. Nguồn nhân lực chất lượng cao là những con người, người lao động được đào tạo bài bản, qua trường lớp, có trình độ, chuyên môn kỹ thuật cao, có thể làm những công việc mà không phải nguồn nhân lực nào cũng có thể làm được hay nói cách khác nguồn nhân lực chất lượng cao là những người thật sự tài giỏi.

Đảng và Nhà nước ta đã vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, kế thừa tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng và phát triển kinh tế của đất nước, nhất là trong thời kỳ đổi mới quan điểm của Đảng đều chỉ rõ con người luôn giữ vai trò là trung tâm, coi con người vừa là mục tiêu vừa là động lực phát triển của đất nước.

Nghị quyết Hội nghị Trung ương 5 khóa VIII nêu rõ: "Kinh nghiệm vô giá mà chúng ta khái quát được trong lịch sử lâu dài và đầy khắc nghiệt của dân tộc ta là: nguồn lực quý báu nhất, có vai trò quyết định nhất là nguồn lực con người Việt Nam; là sức mạnh nội sinh của chính bản thân dân tộc Việt Nam. Con người Việt Nam là tài sản quý báu nhất của Tổ quốc ta và chế độ xã hội chủ nghĩa chúng ta".

Tại Đại hội XI (năm 2011), Đảng nhấn mạnh quan điểm: "Phát triển, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao là một trong những yếu tố quyết định sự phát triển nhanh, bền vững đất nước".

Hiện nay, thế giới đang bước vào giai đoạn đầu của cuộc CMCN 4.0, cơ hội còn đang ở phía trước nhưng thách thức còn nhiều hơn đối với người lao động ở các nước đang phát triển như Việt Nam. Trình độ của lao động Việt Nam hiện nay so với trong khu vực và trên thế giới còn ở mức trung bình thấp, năng suất lao động chưa cao. Chính vì vậy, đào tạo nguồn nhân lực nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao trong những năm gần đây đang là vấn đề cấp bách hơn bao giờ hết, nếu muốn người lao

động có thu nhập tốt, công việc tốt, đưa nền kinh tế nước ta bắt kịp quá trình hội nhập kinh tế quốc tế.

Năng suất lao động của Việt Nam so với các nước trong khu vực và trên thế giới đang còn ở mức rất thấp. Theo thông tin tại Hội nghị Cải thiện năng suất lao động quốc gia ngày 7/8/2019, ông Nguyễn Bích Lâm, Tổng cục trưởng Tổng cục thống kê cho biết: "Năng suất lao động của Việt Nam năm 2018 đạt 11.142 USD, chỉ bằng 7% mức năng suất của Singapo; 19% của Malaysia; 37% của Thái Lan; 44,8% của Indonesia và bằng 55,9% của Philippin". [3]

Trong thực tế hiện nay, lao động của Việt Nam đang còn rất yếu về nhiều mặt, từ kiến thức cho tới kỹ năng cơ bản như: trình độ ngoại ngữ, tin học còn thấp, kỹ năng làm việc nhóm còn yếu, kỹ năng tư duy, sáng tạo... so với các nước trong khu vực và trên thế giới. Nhiều lao động dù trải qua quá trình đào tạo khá bài bản nhưng khi ra làm việc thì lại không đáp ứng được công việc, phần vì nhiều lao động chưa có kinh nghiệm, phần vì họ ít kỹ năng thực hành nên khi bắt tay vào làm việc thực tế gặp không ít khó khăn. Chính điều này dẫn đến nhiều lao động không tìm được việc khi ra trường, hoặc tìm được việc với thu nhập thấp. Hơn nữa, nhiều công ty, doanh nghiệp tại Việt Nam lại rất chú trọng tới bằng cấp, họ đòi hỏi lao động phải có bằng cấp cao vì họ cho rằng lao động có bằng cấp cao là lao động tay nghề giỏi nên đôi khi nhiều lao động có tay nghề giỏi ở các trường nghề, trường cao đẳng khi ra trường khó tìm được việc.

Cùng với yêu cầu phát triển công nghiệp hóa, hiện đại hóa của đất nước, quá trình phát triển nhanh và bền vững nền kinh tế của đất nước trong thời kỳ đổi mới, Đảng và Nhà nước cũng đề ra nhiều mục tiêu, tiêu chí, chuẩn giáo dục và đào tạo người lao động có đủ phẩm chất đạo đức cùng những kỹ năng cần thiết như: làm chủ tri thức, có sự sáng tạo, làm việc hiệu quả, vượt qua thách thức, có tri thức khoa học, có năng lực thực hành, làm việc độc lập... Đảng và Nhà nước cũng như các trường hiện nay rất chú trọng tới việc đào tạo, giáo dục ở từng cấp bậc cho phù hợp với từng lứa tuổi. Đặc biệt, chú trọng giáo dục "làm người" ngay từ bậc tiểu học, hướng tới giáo dục nhân cách để trở thành chủ nhân tương lai của đất nước có đủ đức, đủ tài.

Sự bùng nổ của internet, giai đoạn chuyển đổi số, CMCN 4.0, giai đoạn hội nhập kinh tế quốc tế đã khiến cho rất nhiều doanh nghiệp, công ty và các tổ chức đã và đang rất cần những người lao động có tri thức, có tư duy và năng lực sáng tạo, năng lực nghiên cứu và ứng dụng vào trong sản xuất và rất cần nguồn nhân lực chất lượng cao ở cấp độ quản lý trong tương lai gần để dẫn dắt chúng ta bắt phải thuê lao động nước ngoài về làm quản lý tại các công ty, doanh nghiệp, thay vào đó ta có thể sử

dụng nguồn nhân lực trong nước, vừa tạo công ăn việc làm, vừa tăng thêm thu nhập cho người lao động.

2.2. Một số giải pháp phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng thời kỳ hội nhập hiện nay.

Thứ nhất, Nâng cao chất lượng đào tạo, đào tạo bậc đại học, cao đẳng

Đây được coi là một trong những giải pháp quyết định tới việc tạo ra những nguồn lực mạnh cho đất nước đặc biệt là nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu hiện nay. Đối với các em học sinh cần có định hướng ngay từ khi còn ngồi trên ghế của các trường phổ thông, lựa chọn cho mình ngôi trường đào tạo những ngành nghề phù hợp với năng lực của bản thân.

Các trường cao đẳng, đại học như hiện nay cũng cần có khung đào tạo cho phù hợp với tình hình thực tiễn. Ngay từ khâu tuyển chọn, mỗi trường cần có chương trình đào tạo phù hợp với trình độ nhận thức của người học, đào tạo phù hợp với thời kỳ hội nhập kinh tế quốc tế và bắt kịp nền kinh tế tri thức hiện nay. Đào tạo cũng cần chú trọng tới nhu cầu của xã hội, cần đào tạo lý thuyết gắn với thực hành, để sinh viên có thể tiếp cận khoa học kỹ thuật, máy móc, công nghệ hiện đại, sử dụng thành thạo máy móc với kỹ thuật hiện đại, nhất là máy móc tự động hóa, điều khiển từ xa trong thời đại CMCN 4.0 đang diễn ra mạnh mẽ.

Các trường cũng cần đẩy mạnh hợp tác, liên kết, liên doanh giữa các trường với nhau hay liên kết với các công ty, doanh nghiệp, các nhà sản xuất, nhà đầu tư, các công ty... để trong quá trình vừa đào tạo lý thuyết vừa có thể cho sinh viên đi thực hành, thực tế tại các doanh nghiệp, sinh viên có thể làm quen với máy móc, công việc mình đang theo học và sẽ được làm trong tương lai để khi ra trường không còn bỡ ngỡ. Các trường đào tạo lý thuyết không còn quá xa với thực tiễn đó là một bước đi quan trọng của các cơ sở đào tạo.

Đầu vào tại các trường cũng nên tập trung vào chất lượng đầu vào, tránh tình trạng chạy theo số lượng. Trong quá trình tuyển chọn, các trường tuyển được đầu vào chất lượng sẽ ảnh hưởng rất lớn tới quá trình đào tạo các bạn sinh viên khi ngồi trên ghế nhà trường. Đào tạo cần quan tâm nhiều tới những ngành chất lượng cao như kỹ thuật số, công nghệ thông tin, công nghệ sinh học... giúp người lao động bắt kịp sự thay đổi, cũng như những tác động của CMCN diễn ra như hiện nay. Khi ra trường, lao động, làm việc trong các doanh nghiệp người lao động không còn bỡ ngỡ hay cần thời gian dài làm quen công việc.

Thứ hai, Cần có cơ chế, chính sách thu hút nguồn nhân lực chất lượng cao.

Hiện nay, đất nước chúng ta vẫn còn tình trạng "chảy máu chất xám", nhiều lao động giỏi của chúng ta khi

được đào tạo tại nước ngoài, sau khi học xong họ lại không quay trở về nước công tác, hoặc nhiều lao động trong nước lại ra nước ngoài làm việc. Như vậy, để thấy rằng Đảng và Nhà nước ta cần có chính sách hợp lý, đồng bộ mới có thể lôi kéo, thu hút được nguồn lao động chất lượng cao họ ở lại làm việc trong nước, góp phần đưa nền kinh tế nước ta phát triển, sớm đưa nước ta trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại trong những năm tới.

Đảng, Nhà nước và Chính phủ cần có chính sách linh hoạt về tiền lương, trọng dụng nhân tài tại cơ quan, doanh nghiệp nhà nước cho phù hợp với tình hình thực tiễn, đáp ứng được điều kiện sinh hoạt vật chất cũng như sinh hoạt tinh thần của người lao động và con cái họ. Tạo điều kiện cho nhân lực chất lượng cao phát huy thế mạnh của bản thân, cống hiến cho nước nhà.

Thứ ba, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao cần gắn với đẩy mạnh nghiên cứu, ứng dụng, phát triển khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo.

Thực tế ở nước ta những năm qua, "thị trường khoa học và công nghệ phát triển còn chậm, còn ít các tổ chức trung gian có uy tín, kinh nghiệm trong hoạt động kết nối cung - cầu. Chưa khuyến khích, nuôi dưỡng và phát triển được nhiều phát minh, sáng chế trở thành sản phẩm cuối cùng và thương mại hóa".

Thị trường lao động hiện nay đang rất cần nhiều lao động làm trong lĩnh vực khoa học - công nghệ hiện đại, bắt kịp được xu thế của thời đại. Trong khi nguồn nhân lực của Việt Nam hiện nay, vẫn còn nhiều lao động chưa đáp ứng được quá trình CNH, HĐH, quá trình hội nhập kinh tế quốc tế đang diễn ra mạnh mẽ. Chính vì thế, Đảng và Nhà nước cần chú trọng tới những chính sách

khuyến khích các doanh nghiệp, những nhà đầu tư trong và ngoài nước mở các ngôi trường đại học chất lượng cao, viện nghiên cứu với những ứng dụng hiện đại để người lao động có nhiều cơ hội tiếp cận môi trường làm việc chuyên nghiệp, tiếp cận được ứng dụng hiện đại hay tập trung nghiên cứu khoa học đáp ứng được yêu cầu của thực tiễn hiện nay.

3. Kết luận

Trước tác động của cuộc CMCN 4.0, cùng quá trình hội nhập kinh tế quốc tế đang diễn ra mạnh mẽ như hiện nay, chúng ta rất cần sự chung tay của các doanh nghiệp, công ty, các trường học, viện nghiên cứu đang đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho đất nước, góp phần phát triển kinh tế tri thức của đất nước trong những năm tới gặp nhiều thuận lợi. Bên cạnh đó, người lao động cũng cần thay đổi cho phù hợp với quá trình hội nhập kinh tế quốc tế và thấy được những cơ hội và thách thức còn đang chờ họ phía trước. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam - Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I, NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, H.2021, (tr.70-71).
- [2]. Văn Huy, *Năng suất lao động của Việt Nam thua Singapore và Thái Lan (7/8/2019)*, Báo Tuổi trẻ và Pháp luật.
- [3]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, (tr. 41).
- [4]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1998, (tr.93).

Training high-quality human resources in Vietnam in the context of integration

Doan Thi Hue

Lecturer of Political Theory, Van Hien University

Email: huedoan1502@gmail.com

Abstract: Human resources play an important role in the productive force and a decisive role in the national building and development. In the context of international economic integration, along with the emergence of the fourth industrial revolution, many new professions have appeared. The training and development of human resources in general and high-quality manpower in particular in Vietnam is not only an opportunity but also a challenge for the managers, schools, and high quality manpower training centers today.

Keywords: Training, human resources, employees.